



وقتی می‌گوییم مردم با ماشین‌هایشان تیک آف می‌زنند، باور نمی‌کنید. الان اینجایی که ماشین‌ها برای خودشان دارن نمی‌چرخند روزی وسط دریاچه بود / عکس: سعید هارویان

اضافه کنید احتمال خشک شدن آب دریاچه ارومیه را و تبدیل شدن کل محیط منطقه به شورزار و سپس تحت تاثیر قرار گرفتن مناطق کشاورزی غرب کشور تا نزدیکی تهران. البته این تحلیل مانع نیست؛ اگر بولتن سازمان حفاظت محیط زیست را بخوانید، همه این اطلاعات در آن هست.

پس چرا کاری نمی‌کنیم؟

این هم سوالی است که همه از هم می‌پرسند؛ هم وقتی نمایندگان مجلس به هم می‌رسند، هم وقتی مدیران دولتی همدیگر را پیدا می‌کنند، همه از هم می‌پرسند «پس چرا کاری نمی‌کنیم؟». در مدت ۱۳ سالی که مساله خشک شدن آب دریاچه ارومیه مطرح شده، نزدیک به ۳۵ طرح ملی و استانی از انواع و اقسامش در دولت و شورای اداری استان آذربایجان غربی تصویب شده اما تاکنون هیچ کدام از طرح‌ها به مرحله عمل نرسیده است. آخرین طرح هم برای نجات دریاچه ارومیه امضای «سند ملی مدیریت دریاچه ارومیه» بود که به امضای وزیر کشاورزی، کشور، نیرو و رئیس سازمان محیط زیست کشور رسیده تا در طرحی ۲۵ ساله تراز آبی این دریاچه به تراز اکولوژی یک برسد اما هنوز از عملی شدن این طرح خبری نیست که نیست. انتقال آب رودخانه‌های زاب، کردستان و ارس به دریاچه ارومیه هم از طرح‌هایی است که در ۱۳ سال گذشته هر بار خبرنگاران درباره آن از مسؤولان پرسیده‌اند، آنها گفته‌اند همه این طرح‌ها در دستور کار قرار دارند.

هامون همان ارومیه است؟

فعالان محیط زیست و همه آنهایی که دلشان برای طبیعت خدای سوزد، می‌دانند که وضعیت دریاچه ارومیه به عنوان دومین دریاچه آب شور دنیا، وضعیت خوبی نیست. البته شاید خیلی از آنها به این شرایط و این اتفاقات عادت کرده باشند. خشک شدن تالاب هامون، خاطره مشترکی را با دریاچه ارومیه رقم زد؛ با این تفاوت که خشک شدن تالاب هامون، تبعات زیست محیطی زیادی نداشت ولی دریاچه ارومیه، هنوز به آخر خط نرسیده، اتفاقات رنگ‌و‌ارنگ نه چندان خوش‌رنگی به همراه داشته است. به هر حال در این میان یا ما زیاد سخت می‌گیریم یا فعالان و حامیان محیط زیست یا مسؤولانی که طرح‌های غیر عملی را به طرح‌های کاربردی و منطقی ترجیح می‌دهند؛ خدا می‌داند.

اختصاصی

بحران خشک شدن دریاچه ارومیه جدی است. اکنون جزایر نه‌گانه این دریاچه به خشکی رسیده‌اند و هر دو روز، یک سانتی‌متر از آب دریاچه کم می‌شود

نام سابق: دریاچه ارومیه

کامران بارنجی

گذشت آن زمان‌هایی که وقتی می‌خواستی به جزیره‌های دریاچه ارومیه بروی تا گوزن و آهو شکار کنی، باید با قایق موتوری، لنج یا هر چیز شناور دیگری خودت را به آنجا می‌رساندی؛ الان دیگر نیاز به هیچ چیزی نیست؛ فقط کافی است مسیبت را انتخاب کنی و با پای پیاده به جزیره دلخواهت که روزی در وسط دریاچه‌ای عظیم بود برسی.

اینجا دریاچه ارومیه، دومین دریاچه آب شور دنیاست؛ جایی که حتی «آرتمیا ارومیان» - جان سخت‌ترین موجود دنیا که فقط در آب‌های شور زندگی می‌کند - هم دیگر امیدی به حیات ندارد.

ملت‌گاز ماشین‌ها را گرفته‌اند و دارند در عمق ۶-۵ کیلومتری دریاچه برای خودشان تیک آف می‌کنند. اینجا بیشتر از اینکه به وسط دریاچه شبیه باشد به پیست اتومبیلرانی می‌ماند. لنج‌ها و قایق‌های موتوری هم هر کدام گوشه‌ای پهلو گرفته‌اند. خانواده‌ها هم در این برهوت هر کدام دست بچه‌هایشان را گرفته‌اند که بپرندشان آن دورها تا بهشان بفهمانند همین جایی که الان دارند پیاده‌گزی می‌کنند روزی ۸-۷ متر آب داشته است. تپه‌های نمک هم که جان می‌دهد برای عکس گرفتن و نشستن و خیره شدن به آن دورها؛ جایی که گاهی تنها تصویری از آب دیده می‌شود و بعد این خیال به عقب برمی‌گردد.

دریاچه، الان

بر اساس آخرین آمار سازمان حفاظت محیط زیست، الان وضعیت بحرانی است.

به آمار نگاه کنید: «پدیدار شدن ۱۵۰ هزار هکتار از محیط دریاچه ارومیه به شکل شورزار، چسبیدن جزایر نه‌گانه دریاچه به خشکی و پایین رفتن یک سانتی‌متری سطح آب دریاچه ارومیه هر ۲ روز یک بار!» البته می‌توان به این آمار، رسیدن شوری آب دریاچه ارومیه به حالت فوق اشباع (۳۴۰ گرم در لیتر)، مرگ‌ومیر موجودات زنده جزایر و پرندگان دریاچه ارومیه و کاهش ۶ متری عمق آب دریاچه را در ۱۳ سال اخیر اضافه کرد، به اینها

در اینکه آب دریاچه ارومیه تا چند سال آینده به کلی خشک می‌شود شکی نیست. البته کارشناسان می‌گویند شاید بتوان با چند طرح ملی، زوال حیات در این منطقه زیست محیطی را به تاخیر انداخت اما با طرح‌هایی که این روزها زبان به زبان می‌چرخد، امیدی به نجات بزرگ‌ترین دریاچه ایران وجود ندارد. وقتی یکی از نمایندگان ارومیه در مجلس روند خشک شدن آب دریاچه ارومیه را به مشیت الهی ربط می‌دهد یا یکی از مسؤولان رده بالای استان آذربایجان غربی تنها راه نجات این دریاچه را کشیدن کیسه پلاستیکی روی آب دریاچه می‌داند تا از تبخیر آب آن تا مدتی جلوگیری شود، دیگر امیدی به نجات آن می‌ماند؟

از این ستون برای اندازه‌گیری ارتفاع آب دریاچه استفاده می‌شده؛ آبی که دیگر نیست



این پل بر سر و صدای دریاچه ارومیه است که احداث یک باند آن ۲۰ سال طول کشید کارشناسان معتقدند احداث این پل هم روی اکوسیستم دریاچه تأثیر منفی گذاشته



این پل در خوش‌بینانه‌ترین حالت اگر برای شنازردیک ساحل، آبی پیدا کنند همین قدر گیرشان می‌آید



این عکس نشان می‌دهد که وضعیت دریاچه ارومیه چقدر بحرانی است. فقط در ۱۳ سال گذشته ۶ متر از آب این دریاچه کم شده است / عکس: رسول سلیمه

یک فعال محیط‌زیست از وضعیت دریاچه ارومیه می‌گوید

نگذارید به فاجعه انسانی برسیم

مهدیه مصطفی پور شاد*

ما کارمان این است؛ به مسئولان ملی و استانی نامه و بیانیه سرگشاده می‌نویسیم و جواب می‌گیریم. کارها دارد انجام می‌شود؛ یعنی هیچی! یعنی اینکه هیچ کاری نمی‌خواهد برای این تالاب پراهمیت جهانی انجام شود که اگر قرار بود اقدامی بکنند تا الان کرده بودند.

الان با تحقیقات مشاهده‌ای و علمی که ما درباره وضعیت عقب‌نشینی آب داشته‌ایم و با شنیدن نظرات کسانی که از وجود دریاچه ارومیه منبع درآمدی داشته‌اند، به این نتیجه رسیده‌ایم که امروز نه تنها وضعیت زیست‌محیطی دریاچه به خطر افتاده بلکه وضعیت بخش عمده‌ای از افراد فرودست و کم‌درآمد منطقه که از وجود این دریاچه داشته‌اند امرار معاش می‌کرده‌اند هم به خطر افتاده است.

برای همین ما اعلام خطر کرده‌ایم و نامه‌های مختلف اعتراض آمیز به هر جایی که می‌توانستیم ایم نوشته‌ایم؛ به سازمان مدیریت منابع آب، وزارت نیرو و استانداری و وزارتخانه‌های مختلف راهکار داده‌ایم، اطلاعات داده‌ایم اما به نتیجه‌ای نرسیده‌ایم و کمکی هم متأسفانه نمی‌کنند.

الان روی آب تمام رودخانه‌های دائمی و فصلی که به دریاچه ارومیه می‌ریخته‌است سد زده‌اند و این اواخر بودجه سدسازی روی رودخانه نازلو که فعلاً تنها رودخانه‌ای است که آبش به دریاچه ارومیه می‌ریزد هم تصویب شده و شاید دیگر ما امید بی‌بازگشت این دریاچه نداشته باشیم.

موضوع بعدی هم مربوط به موقعیت ویژه استان آذربایجان غربی است. مردم این استان شرایط متفاوتی با استان‌های دیگر دارند. بیشتر مردم این منطقه گرایش به کشاورزی دارند.

برای همین من به عنوان کسی که ۹ سال روی این دریاچه و بیشتر پدیده‌های زیست‌محیطی استان کار کرده‌ام، اخطار می‌دهم اگر خدای نکرده برای آب دریاچه ارومیه مشکلی پیش بیاید ما علاوه بر اینکه به یک فاجعه زیست‌محیطی می‌رسیم به فاجعه انسانی بزرگ هم خواهیم رسید چون تمام مسیرهای کشاورزی منطقه به شوره‌زار تبدیل می‌شود-اتفاقی که بعد از خشک شدن دریاچه شور «آرال» در روسیه افتاد- و انواع بیماری‌های پوستی و سرطانی در منطقه آذربایجان غربی و استان‌های اطراف گسترش می‌یابد.

از نظر من تنها راه نجات دریاچه ارومیه این است که دوستان و مسؤول تلاش کنند وضعیت فعلی را حفظ کنند چون با خشکسالی بی‌سابقه‌ای که در کشور وجود دارد راهی برای احیای دوباره دریاچه نیست و دوستان، دانش و زحماتشان را فقط بایست در جهت حفظ موقعیت فعلی دریاچه صرف کنند و نگذارند این ننگین شور ایران نابود شود.

*دبیر شبکه تشکل‌های

زیست‌محیطی آذربایجان غربی



نماینده مردم ارومیه در مجلس شورای اسلامی از وضعیت بحرانی دریاچه ارومیه می‌گوید

منتظریم تا خشک شود

● آخر با پیشنه‌هایی که شما یا مسئولان دیگر می‌دهید، آدم احساس می‌کند دغدغه زیادی ندارید!

ببینید! ۹۰ سال پیش از این هم دریاچه ارومیه آن قدر کم عمق شد که مردم به راحتی می‌توانستند از مسیر خشک شده، پیاده از آذربایجان غربی به آذربایجان شرقی بروند.

● الان هم همین وضعیت است؟
بله، این وضعیت طبیعی است.

● پس چرا پل میانگذر زدید؟ صبر می‌کردید دریاچه خشک شود تا یک جاده بزنید!

آخر ۳۰ سال پیش طرح این پل داده شده؛ ما که نمی‌دانستیم دریاچه دارد خشک می‌شود.

● خب خیلی ممنون. حرف خاصی مانده است؟
اینکه هر برنامه‌ای که ما برای دریاچه داریم فقط شعار است و طرح جامعی در دست مسئولان نیست؛ پول هم که نداریم. پس باید منتظر خشک شدن دریاچه بمانیم.

نادر قاضی پور، نماینده مردم ارومیه در مجلس شورای اسلامی می‌گوید که تلاش زیادی دارد برای حفظ این دریاچه انجام می‌شود ولی از گفته‌های او هم پیداست که امید چندانی برای حفظ دومین دریاچه شور دنیا وجود ندارد.

● آقای قاضی پور بالاخره دریاچه ارومیه خشک می‌شود یا نه؟

این کار خداوند متعال است که متعادل کننده دنیاست. خداوند بعضی مواقع می‌خواهد نظم جهان طبیعت را به خواست خودش تغییر دهد.

● ولی منظور من از نظر علمی بود!
از نظر علمی اش هم بخواهی، خشک شدن دریاچه ارومیه دقیقاً به خشکسالی ربط دارد.

● سدسازی‌ها تأثیری نداشته است؟
نه، اگر الان همه آب‌های پشت سد را رها کنیم، آب دریاچه ۱۰ متر هم بالا نمی‌آید.

● ببخشید پس الان وظیفه مسئولان چیست؟
وظیفه ما این است که کمک کنیم تا خشک شدن دریاچه ارومیه را به تاخیر بیندازیم؛ یعنی کمک کنیم این دریاچه به جای ۷ سال در ۱۵ سال خشک شود.

● این واقعا کمک بزرگی است! به غیر از این کمک دیگری نمی‌توانید بکنید؟

الان کاری که می‌توانیم بکنیم این است که با کارگاه‌های مختلف، نمک زیاد دریاچه ارومیه را به شکل سنتی و صنعتی برداریم تا آخر کار بی‌نمک نمایم.

● فکر می‌کنم دارید شوخی می‌کنید؟
نه، ما باید غلظت دریاچه ارومیه را کم کنیم و چه بهتر که در این راه از نمک دریاچه هم به خوبی استفاده کنیم.